

בימים החדים בזמן הזה

מסע אל שאלות הקיום של העם היהודי

דף הנחיות
פרק 01

01 פרק פתיחה - למה?

שקף מספר 1

את שמחת תורה תשפ"ד סביר להניח שלא נשכח.

כולנו זוכרים היטב את הרגע בו הבנו שמהו לא טוב קורה. הקפצה למילואים, עצירת ההקפות לתפילה, אזעקות בבוקר של חג ועדכונים בלתי פוסקים. מאותו רגע דבר לא חזר להיות כשהיה. מספרים בלתי נתפסים של נופלים, חטופים ופצועים. שברון לב נורא וכאב כמוהו לא חווינו מאז השואה.

יחד עם הכאב הגדול צצות ועולות שאלות ותהיות עמוקות. אלה שאלות שליוו את עם ישראל לאורך היסטוריה רווית טרגדיות וקשיים והן חוזרות ונוקשות על דלת ליבנו כיום, כאשר אנו שבים וחווים את קשר הדם ארוך השנים של העם שלנו.

בסדרת המכששים הקרובה נדון ונשוחח יחד. נשאל שאלות וניתן מקום לכאב. לא להכל יהיה מענה, כמובן. נלמד כיצד התייחסו לשאלות הללו במשך שלושת-אלפים-וחמש-מאות שנים של היסטוריה יהודית, נאזין לדברי ימי הדורות וננסה לאסוף כוחות, יחד.

שקף מספר 2

בשיעור היום נעסוק בעיקר בתחושות ובהקשר ההיסטורי שלהן.
מה למדת מה-07.10 על העם היהודי?
מה למדת על עצמך בימים קשים אלו?

שקף מספר 3

בימים ההם – בזמן הזה

מלחמת השבעה באוקטובר גרמה לנו להישיר מבט אל סוגית האנטישמיות.
ראשי האוניברסיטאות הגדולות בעולם מתפתלות במענה לשאלה האם קריאה להשמדת היהודים היא לגיטימית, ארגוני נשים שותקים אל מול מעשי-החמאס הנוראיים והאנטישמיות שוב נושאת ראש כמעט בכל מקום בעולם.
זו הזדמנות עבורנו לנסות ולהבין מה מניע את האנטישמיות, מהיכן היא נובעת והאם יש באפשרותנו למנוע אותה.

שקף מספר 4

שנת זרים (או קסנופוביה, מיוונית: ξενοφοβία - פחד מהזר או מהמוזר) היא יחס עוין מצד חברי קבוצה מסוימת - אל חברי קבוצות אחרות, רק בשל היותם נבדלים. המילה קסנופוביה משמשת לתיאור פחד או סלידה מזרים.

המונח קסנופוב משמש לעתים קרובות כגנאי לאדם שמתאפיין בגזענות, בדלנות, לאומנות. (ויקיפדיה)

האם לדעתכם אנטישמיות היא ביטוי של קסנופוביה?

שקף מספר 5

(ז) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:
(ח) ויקם מלך־חדש על־מצרים אשר לא־ידע את־יוסף:
(ט) ויאמר אל־עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו:
(י) הבה נתחכמה לו פן־ירבה והיה כִּי־תקראנה מלחמה ונוסף גם־הוא על־שנאינו ונלחם־בנו ועלה מן־

הארץ:

(יא) וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את־רעמסס:
(יב) וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל:

(שמות א')

בימים ההם

מאז היינו לעם סבלנו משנאה.

ממה חשש פרעה?

מה היה הפתרון שלו?

שקף מספר 6

(ח) ויאמר המן למלך אחשוורוש ישנו עם אחד **מפזר ומפרד** בין העמים בכל מדינות מלכותך **ודתיהם שנות מכל-עם ואת-דתי המלך** אינם עשים **ולמלך אין-שוה** להניחם:

(ט) אם-על-המלך טוב יכתב **לאבדם** ועשרת אלפים ככר-כסף אשקול על-ידי עשי המלאכה להביא אל-גנזי המלך:

(י) ויסר המלך את-טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן-המדתא האגגי **צרר היהודים:**
(אסתר ג')

בימים ההם

מה הניע את שנאתו של המן?
מדוע המן לא נזקק להסביר על מי הוא מדבר?

שקף מספר 7

כה קשים היו סבלות בני עמנו, שכל מי שאמר עליהם [כלומר, על היהודים] שהם היו קורבנות של אלימות זדונית ומעשי נבלה, השתמש בביטויים לא מתאימים. כי [לעדים אלה יחסרון] מונחים מתאימים לבטא את **ממדי האכזריות חסרת התקדים** שבהשוואה אליהם מעשיהם של כובשים במלחמה, הרגילים להתעלל בנכבשים, ייראו כמעשי חסד". [פילון, נגד פלאקוס, אודות הפוגרום באלכסנדריה בשנת 38]

שקף מספר 8

"אבל כל נוצרי חייב ... לשלול מהם את החזקה על הברית הישנה. יהיה זה חטא לנוצרי לומר 'ספר זה שייך גם לנו וגם ליהודים', היות שהספר היה שייך מלכתחילה, ועוד יותר כיום, ולנצח נצחים, אך **ורק לנוצרים**, בעוד שהיהודים הם העם הגרוע ביותר, חסר האלוהים ביותר, וזנוח על-ידי אלוהים מכל האומות על פני האדמה, הם בני השטן ... חבורה של צבועים ... המוטבעים בחותם צליבתם את האל" (אדולף פון הארנק).

שקף מספר 9

יש שאלת היהודים, ואולת היא להכחיש במציאותה. היא קימת בכל מקום, שהיהודים נמצאים בו במספר מסוים. באשר איננה, שמה יביאוו אתם היהודים הנודדים. אמת הדבר, ולא יחדל מהיות אמת, בכל מקום, אף בארצות, שמדרגת התפתחותן גבוהה – וגם צרפת אינה יוצאה מן הכלל – כל זמן שלא נפתרה שאלת היהודים באופן מדיני.

אדמה, כי הבינותי את האנטישמיות, שהיא תנועה מרכבת מיסודות הרבה. אני מתבונן לתנועה זו כיהודי, אך בלי שנאה וכחד. אדמה, כי ידעתי להבדיל בין מה שיש באנטישמיות מן הלצון הגס, מקנאת-לחם שפלה, ממורשת משפטים קדומים, מאי-סבלנות דתית – ובין מה שיש בה גם מהגנה עצמית מדומה. רק חסרי-דעת יכולים ליחס לה סמל תבניתן של רדיפות-היהודים מלפנים.

...שאלת היהודים איננה בעיני לא סוציאלית ולא דתית, אם גם תתראה בצביון זה או אחר. שאלה לאומית היא, וכדי לפתרה, דרוש שנעשה אותה לשאלת העולם המדיני, שצריכה להיות נחתכת על-פי מועצת עמי-התרבות...

... תנתן לנו כברת ארץ מיוחדת, אשר תספיק לכל צרכינו, לשבת עליה ברשותנו, והשאר יהיה נעשה בידי עצמנו... (בנימין זאב הרצל, לפתרון שאלת היהודים).

בימים ההם

לדבריו של הרצל האנטישמיות של זמנו שונה מהאנטישמיות שהיתה לפניו והיא נובעת מעובדת היהודים כפזורים בין המדינות. את הקמת המדינה הוא מציע כפתרון לאנטישמיות. האם הקמת המדינה פתרה את בעיתה האנטישמיות?

שקף מספר 13

"אפשר להסביר את השנאה ליהודים בכל רגע בזמן; קשה יותר להסביר את השנאה ליהודים בכל רגעי הזמן" (שמואל רוזנר, חוקר ועיתונאי. היהודים, 7 שאלות נפוצות).

"שמירת הזהות הלאומית מצד אומה ללא עצמאות מדינית, ללא שפה מדוברת אחידה, אומה שאינה מרוכזת אלא מפוזרת על כל קצוות תבל, ולמול רדיפות נוראות רצופות - זוהי תופעה כה לא רצינית שלמולה ניצב כל היסטוריון פעור פה" (ההיסטוריון ארנולד טוינבי, A Study of History, עמ' 194)

שקף מספר 14

כפי שראינו, מאז היינו לעם סבלנו משנאה. לעיתים קראו לה שנאת ישראל ולעיתים אנטישמיות. הסיבות לשנאה השתנו, אבל מושא השנאה נשאר אחד: העם היהודי.

מדוע סובל העם היהודי כל כך?

מדוע יש רוע כזה בעולם?

כיצד ניתן להבין את ההתפתחויות הללו לאור אמונתנו בטובו המוחלט של אלוקים?

השאלות רבות, כואבות וקשות. בשבועות הקרובים ננסה לגעת בהן, לעסוק בהן בעקבות ארון הספרים היהודי וללקט תובנות מעשיות לימינו אנו.

להערות והארות:
משה שמעון אופן
 Moshe.oppen@gmail.com
 054-8496992

**רוצים עוד?
 סדקו והצטרפו
 ל"אחים לנפש"**

